Voorstel aan de gemeenteraad

Initiatiefvoorstel ‘Tijd voor een nieuw pact’

Beleidsveld	Onderwijs
Opsteller	Maartje Vermeulen en Hester Assen
Kenmerk	34048807
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Ja
Geheim	Nee

Maartje Vermeulen en Hester Assen stellen de raad voor te besluiten:

1. De nota 'Tijd voor een nieuw pact' vast te stellen;
2. Het college op te dragen:
    a. Samen met scholen, ouders en andere betrokken partners een nieuw samenwerkingspact op te stellen, volgens de uitgangspunten die in de nota 'Tijd voor een nieuw pact' worden genoemd;
    b. Jaarlijks de raad te informeren over de voortgang van de afspraken.

Maartje Vermeulen en Hester Assen

Samenvatting

Context
Onderwijs is een mensenrecht. Kinderen hebben het recht om zich te ontwikkelen en naar school te gaan. Toch is dit voor veel kinderen en jongeren geen vanzelfsprekendheid. Uit diverse onderzoeken blijkt dat het aantal kinderen dat uitvalt en thuiszit toeneemt. Een deel van de kinderen is bekend, maar ook een groot deel is niet of onvoldoende in beeld, omdat verschillende tellingen en definities ervoor zorgen dat de omvang ongrijpbaar is. Deze ontwikkeling is zorgelijk.

Thuiszitterspact
In 2016 werd er een landelijk thuiszitterspact opgesteld met gezamenlijke afspraken en de ambitie om ervoor te zorgen dat er geen kinderen meer thuis zouden zitten. Dit pact kreeg ook navolging in Utrecht en de kernpartneraanpak met het pact 'van thuiszitten naar schoolgaan', wat de basis is van de huidige thuiszittersaanpak. Ondanks het door ontwikkelen van de kernpartneraanpak, is het nog niet gelukt het tij te keren. Het leek even beter te gaan, maar de afgelopen jaren neemt het aantal thuiszitters weer toe. Thuiszitten heeft vaak meerdere oorzaken op leerling-, omgeving- en systeemniveau. We zien steeds meer dat het een breder probleem is dat voor een grotere groep kinderen en jongeren gevolgen heeft. Er is inmiddels veel onderzoek naar gedaan er zijn ook steeds meer ervaringen van wat er wel en niet werkt. Daarom vinden wij dat het tijd is dat alle betrokkenen gezamenlijk in actie komen en met elkaar werken aan structurele oplossingen. Een nieuw pact kan hierbij het middel zijn om opnieuw focus en urgentie aan te brengen en lopende ontwikkelingen een structurele plek te geven.

De gemeente heeft hierin een regierol, maar is ook deels uitvoerder, denk aan de kernpartneraanpak met buurtteam, leerplicht, het samenwerkingsverband en de jeugdgezondheidszorg. Daarnaast is de gemeente trekker van de Utrechtse Onderwijsagenda.

Gezien de stijging van het aantal kinderen dat thuiszit en de inmiddels opgedane kennis en ervaring is het pact uit 2016 wat ons betreft niet langer toereikend. De indieners vinden het tijd voor een nieuw samenwerkingspact, waarbij ook ervaringsdeskundigen en scholen betrokken worden en trends en ontwikkelingen van de afgelopen jaren een plek krijgen.

Enkele trends en ontwikkelingen

Het pact uit 2016 was vooral gericht op een individuele reactieve aanpak. Het oude pact kijkt naar maatwerk en dat is mooi. Tegelijkertijd weten we inmiddels dat schooluitval niet alleen een individueel probleem is, maar dat we ook veel meer preventief moeten kijken naar de schoolsituatie en het systeem om te voorkomen dat kinderen en jongeren thuis komen te zitten. Daarbij is er nu te weinig aandacht voor kinderen die school missen, maar niet onder de officiële definitie van thuiszitter vallen. De term 'thuiszitter' staat eveneens ter discussie want deze dekt de lading niet en heeft een negatieve connotatie volgens ouders die we hierover hebben gesproken. Kinderen hebben het recht om zich te ontwikkelen en te leren volgens het kinderrechtenverdrag. Het ontwikkelrecht is dan ook een thema in de Utrechtse Onderwijsagenda. Het recht op onderwijs zou uitgangspunt moeten zijn bij het maken van een nieuw pact.

Ervaringen

Over de situatie in Utrecht is al eerder in de gemeenteraad gesproken en er zijn bijeenkomsten geweest met ouders. Daar zien we dat er veel wil is om de situatie te verbeteren en dat er gelukkig ook dingen zijn die al best goed gaan, bijvoorbeeld de kernpartneraanpak en enkele scholen die actief beleid hebben, maar dat er ook dingen zijn die nog beter kunnen en daarvoor zou een nieuw pact ook ruimte kunnen bieden. Zo weten we ook uit gesprekken met ouders dat het aantal betrokken professionals in de Utrechtse aanpak soms overweldigend is. Er is behoefte aan meer duidelijke informatie over waar ouders terecht kunnen en hoe er wordt samengewerkt, waarbij belangrijk is dat ouders ook echt een volwaardige rol aan tafel hebben. Er is er wel ondersteuning beschikbaar, bijvoorbeeld het ouder en jeugdsteunpunt, maar is dit lastig vindbaar.

De ervaringen van ouders en scholen, maar ook ervaringen uit andere gemeenten die al bezig zijn met het vernieuwen van hun aanpak, en soms ook een nieuw pact hebben opgesteld, kunnen een inspiratie zijn voor Utrecht. Zo heeft Den Bosch er expliciet voor gekozen om het echt samen te doen met ervaringsdeskundigen. Dit zou ook een uitgangspunt in Utrecht moeten zijn wat ons betreft om te komen een breed gedragen pact. Hierbij kan de gemeente zorg dragen voor bijeenkomsten waar kennisdeling centraal staat. Door als gemeente te zorgen dat het onderwijs, de kernpartners, andere professionals, ouders en jongeren samenwerken aan nieuwe afspraken hopen we dat het onafhankelijk op welke school je ook zit en wie je begeleider is er een stevige gezamenlijke basis is.

Met de oproep tot het maken van een nieuw samenwerkingspact hopen wij richting, focus en aandacht mee te geven om hiermee het verschil te maken en ervoor te zorgen dat het Utrechtse Pact de basis kan zijn voor een aanpak waarmee elk kind onderwijs kan krijgen.

Juridische context
De raad is op grond van artikel 147 a Gemeentewet bevoegd om dit voorstel vast te stellen en zal alvorens hierover besloten wordt het college in de gelegenheid stellen om zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen.

Beoogd effect

- Op korte termijn komt er hernieuwde aandacht voor kinderen en jongeren die onderwijs mislopen. Met dit urgentiebesef gaan scholen, partners, ouders en gemeente aan de slag voor een effectieve aanpak. Op lange termijn moet deze hernieuwde aandacht ervoor zorgen dat minder kinderen onderwijs missen en thuis komen te zitten.
- Leerlingen met risico op het missen van onderwijs zijn eerder en beter in beeld.
- We verkleinen verschillen tussen scholen en kansen voor kinderen door met scholen, ouders en samenwerkingspartners gezamenlijk afspraken te maken.
- Het nieuwe pact sluit beter aan bij actuele kennis en ervaring, de Utrechtse Onderwijsagenda en het beleid in andere gemeenten.
- Door het samen opstellen van het pact met ervaringsdeskundigen krijgt ook praktijkervaring een grotere rol.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

Thuiszitterspact Utrecht & G4 thuiszitterspact (2016)

Utrechtse Onderwijsagenda (2024)

Beleidsnota Jeugd (2024)

Raadsbrief onderwijs vierde kwartaal 2024 en eerste kwartaal 2025 (2025)

Raadsbrief voortgangsrapportage passend onderwijs en voortijdig schoolverlaten Q1 2025

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De nota 'Tijd voor een nieuw pact' vast te stellen
Argumenten	
1.1	Thuiszitten is een groeiend probleem en deze nota en het pact geven een nieuwe impuls om samen met scholen, ouders, jongeren en andere kernpartners de trend te gaan keren
1.2	De nota en de uitgangspunten geven een analyse van verschillende onderzoeken en de Utrechtse situatie, waarbij ook gebruik is gemaakt van

	praktijkervaringen van betrokkenen. De uitgangspunten in de nota genoemd kunnen helpen bij het maken van een nieuw pact.
1.3	Het recht op onderwijs is een basisrecht uit het kinderrechtenverdrag dat inzet op volwaardig onderwijs voor ieder kind. Ook de Utrechtse Onderwijsagenda benadrukt het belang van leerrecht, en het sluit aan bij Utrecht als kinderrechtenstad.
1.4	De collectieve preventieve aanpak sluit aan bij het beleid van de gemeente om inzet op een brede pedagogische basis, zoals genoemd in de beleidsnota Jeugd en ook de bij de Utrechtse Onderwijsagenda;
1.5	In ons voorstel worden ervaringsdeskundigen betrokken. Dat is belangrijk, want zij weten wat er wel en niet werkt en waar betrokkenen tegenaan lopen, bijvoorbeeld als het gaat om informatievoorziening, ondersteuning en beleid.
Kanttekeningen/risico's	
1.1	Het voorkomen van thuiszitten is complex en er is niet 1 alomvattende oplossing. Er zal zowel ingezet moeten worden in het bieden van volwaardig onderwijs, dekkend aanbod, ondersteuning en beleid van scholen en op individuele ondersteunen en maatwerk indien nodig
	Het zal altijd een samenspel zijn, maar we denken juist door krachten te bundelen en juist nu er veel gebeurt op het thema het passend is om te komen met een uitgangspuntennotitie.
Beslispunt	
2	Het college op te dragen: a. Samen met jongeren, ouders, scholen, samenwerkingsverband en andere kernpartners een nieuw samenwerkingspact op te stellen, met behulp van de uitgangspunten die in de nota 'Tijd voor een nieuw pact' worden genoemd; b. Jaarlijks de raad te informeren over de voortgang van de afspraken;
Argumenten	
2.1	Door een pact te sluiten tussen alle betrokken partijen, komt er - hernieuwde aandacht en focus voor kinderen die onderwijs mislopen; - er is sprake van een stijgende trend die we willen keren; - afgelopen 10 jaar is ervaring opgedaan met wat wel en niet werkt; - nieuwe inzichten vragen om meer aandacht voor het recht op volwaardig onderwijs voor ieder kind (dekkend aanbod), collectieve preventieve aanpak, betrokkenheid van ervaringsdeskundigen en heldere informatievoorziening; - en uitgangspunten sluiten aan bij de Utrechtse Onderwijsagenda
2.2	Hiermee kan de gemeenteraad geïnformeerd blijven over de voortgang
	Hierdoor blijft de raad op de hoogte. De rapportage kan gecombineerd worden met bestaande rapportages
Kanttekeningen/risico's	
2.1	Het sluiten van een pact kost tijd en geld. Het gaat hierbij vooral om ambtelijke capaciteit en organisatiekracht.
	Bij het maken van een samenwerkingspact ben je afhankelijk van verschillende partijen. In de gevoerde gesprekken merken we dat er draagvlak is, maar in de praktijk kan dit anders lopen. Tegelijkertijd zijn de meeste partijen al bekend via de Utrechtse Onderwijsagenda en wordt er ook al gewerkt aan een evaluatie van de kernpartneraanpak. Daarbij gaat het vooral om doorwerking van bestaande ontwikkelingen, procesverbetering en kennisdeling.

Financiën
Alle kosten die te maken hebben met het sluiten van een nieuw pact moeten onderdeel zijn van de Utrechtse Onderwijsagenda. Wij stellen voor dat het college afspraken maakt met betrokken partijen om gezamenlijk stappen te zetten en dit mee te nemen in het nieuwe jaarplan en onderwijsbegroting.

Vervolg
In 2026 vinden de eerste gesprekken plaats met alle relevante partners. Deze gesprekken zijn verkennend en moeten uiteindelijk leiden tot enkele bijeenkomsten die leiden tot het sluiten van een nieuw pact. Dit zal in samenspraak gaan met de tafel Onderwijs & Jeugd en de Utrechtse Onderwijsagenda. Wij zouden dit graag afgerond zien voorde komst van de nieuwe Utrechtse Onderwijsagenda in 2028 zodat in de nieuwe agenda het onderdeel kan worden van beleid.

Participatie
We hebben gesproken met ouders, scholen, samenwerkingsverbanden, belangenorganisaties en andere gemeenten. In juni 2024 was er een raadsinformatiebijeenkomst en in oktober 2024 is een bijeenkomst met ouders geweest en later is het voorstel aan diverse betrokken partijen voorgelegd.

Communicatie
De gemeente informeert de partners waarmee het pact gesloten moet worden.

(Niet)Referendabel
De verordening raadgevend referendum van de Gemeente Utrecht is van toepassing.

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Initiatiefnota Tijd voor een nieuw pact